

Lissabon

R.I.P.

Party & port

De grote nalatenschap
van een kleine man

RAMMELENDE LEGENDE

OP DE
PLEINEN!

PANORAMISSIMO

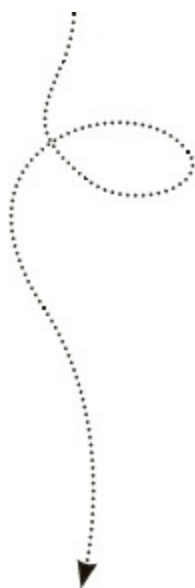
Een kleine stad
voor de kunsten

Trossen
los!

MET
UITNEEMBARE
KAART

Lissabon

Uitgeverij ANWB

Inhoud

Het belangrijkste eerst

Dit is Lissabon

Lissabon in cijfers

Wat is waar?

Kodakmoment

Op elke straathoek een café

Ontspannen in het hier en nu

Huiskamer van de Lissabonners

Het kompas van Lissabon

15 manieren om je onder te dompelen in de stad

1

Midden in de drukte – **de stegen van Chiado**

2

Hoog boven de stad – **het Castelo de São Jorge**

3

De ziel van de fado – **de Moorse wijk Alfama**

4

Lissabons necropool – **de begraafplaats Prazeres**

5

Het ritme van de nacht – **Bairro Alto**

6

Giften van Mr. Five Percent – **de Gulbenkianstichting**

7

Lissabons oudje – **tramlijn 28**

8

Shoppen in de benedenstad – **Baixa**

9

Mooie uitzichtpunten – **de miradouros van Lissabon**

10

Zeebonken en zoetheid – **Belém**

11

Nieuwe cultuur op oude oevers – **Centro Cultural de Belém**

12

Licht en schaduw – **de Avenida da Liberdade**

13

Hoge inleg, grote winst – **het Parque das Nações**

14

Home, sweet home – **de woonwijk Telheiras**

15

Het strand voor de deur – **de Costa da Caparica**

Museumlandschap van Lissabon

Een plein in elke wijk

Kerken als geschiedenisboek

Twee bruggen over de rivier

Pauze, even rebooten

Overnachten

Eten en drinken

Winkelen

Uitgaan

Reisinformatie

Hoe zegt u?

Register

Fotoverantwoording

Colofon

Herinner je je deze nog?

Het belangrijkste eerst

Over de Taag – heen en terug

Ze worden *cacilheiros* genoemd, de veerboten die de oevers van de Taag met elkaar verbinden. Ga bij de Cais do Sodré (📍 H 8) aan boord, vaar naar Cacilhas, vervolgens weer terug en geniet van het zicht. 's Ochtends, 's avonds, tijdens zonsopgang of zonsondergang, in het maanlicht... je zult er geen genoeg van krijgen.

Tuktuks in Lissabon

Of je nu de historische wijken wilt bekijken of zin hebt in een langere rondrit, de elektrische tuktuks zijn het ideale vervoermiddel om de stad te verkennen (Eco Tuk Tours Lisboa, Travessa da Pereira 16a, tel. 914 92 54 50, www.ecotuktours.com, 📍 kaart 3, G 3).

Liefde op het eerste gezicht!

Ik weet niet meer hoe vaak ik er al heb gestaan, alleen of met vrienden. Maar het uitzicht vanaf de Miradouro São Pedro de Alcântara (zie ook), tussen Bairro Alto en de Avenida da Liberdade, over de benedenstad, de Taag en het kasteel is nog steeds een van de mooiste van de stad, of je nu 's ochtends of 's avonds gaat. En ik kan het weten.

Eet smakelijk!

Voor goed eten moet je de tijd nemen. Een halfuurtje lunchpauze? In Portugal vinden ze dat belachelijk! Op elke straathoek is wel een goed restaurant. Ga eens naar de oude brouwerij Cervejaria da Trindade (zie ook) in de Rua Nova da Trindade. Tussen azulejo's en veel traditie wordt meteen duidelijk wat lunchen voor de Lissabonners betekent.

Village Underground Alcântara

Vlak bij de Ponte 25 de Abril (🚶 C 8) zie je op elkaar gestapelde gekleurde bussen en containers. Daarin werken architecten, designers en andere creatievelingen. Uit sommige containers klinkt muziek, in andere wordt toneel gespeeld. Je kunt er ook terecht voor street food. Zo vernieuwend kan Lissabon zijn. Hoezo een ingedutte stad?

Fado? Jawel!

De melancholische Portugese muziek, fado, heeft zich bevrijd van zijn conservatieve imago. Ik ga graag naar Clube de Fado (zie ook) om ernaar te luisteren. Veel nieuwe zangers en zangeressen hebben deze muziekstijl nieuw leven ingeblazen. En als je de fado kent, snap je de stad en haar inwoners beter.

Tja... tramlijn 28

Er is al veel over deze oude tramlijn geschreven. Hij zit altijd bomvol, is erg toeristisch en niet bijzonder comfortabel. Toch is een ritje met deze tram (zie ook) een must. De tram vertrekt bij begraafplaats Prazeres en hobbelt door smalle steegjes bergop, bergaf naar het Praça Martim Moniz. Echt schitterend. Helaas

zijn er veel zakkenrollers. Let dus goed op!

Zon en zand

Zin om in Lissabon in zee te zwemmen? Dat kan! Ten zuiden van de stad, aan de Costa da Caparica (zie ook), of op de stranden richting Cascais (📍 kaart 5) – overall genieten de Lissabonners van de zon en de zee. Het strandleven is hier onlosmakelijk verbonden met het stadsleven.

Nu en toen

Heb je een hele dag door de stad geslenterd? En vroeg je je misschien af hoe het er hier vroeger moet hebben uitgezien? Op <http://lisboaantiga.blogs.sapo.pt/> vind je oude zwart-witfoto's van de belangrijkste pleinen en straten van Lissabon. Het Portugese verlangen ernaar wordt saudade genoemd.

Ruim twintig jaar woon en werk ik in Lissabon. Veel is intussen gewoon geworden, maar als ik een ochtendwandeling maak in de Jardim da Estrela of in het avondzonnetje in Ponto Final geniet van een glaasje port met uitzicht op de rivier en de stad weet ik waarom ik hier ben gaan wonen.

Vragen? Ideeën?

Laat het me weten! Mijn adres bij de ANWB:

@ anwbmedia@anwb.nl

Dit is Lissabon

Mensen op straat, mensen in cafés en restaurants, mensen in winkels, mensen in bioscopen en discotheken: is dit de stad die volgens de media zo door de crisis is getroffen? Deze vraag komt op bij de vele bezoekers van de Portugese hoofdstad. Portugezen zijn echter – en dit is niet cynisch bedoeld – gewend aan crises en hebben lang geleden al geleerd hoe ze ermee moeten omgaan en hoe ze zich erop kunnen instellen. Bovendien: Lissabon is nu eenmaal Lissabon en de rest van het land is de provincie.

Het grote in het klein

De op zeven heuvels gebouwde hoofdstad aan de Taag is met circa 550.000 inwoners relatief klein, vergelijkbaar met Den Haag, maar in Groot-Lissabon woont bijna 30% van de bevolking van Portugal. Vooral de oudere generatie blijft ook in de hoofdstad zijn geboortestreek trouw. Alle provincies van het land hebben verdeeld over de stad hun eigen regionale ontmoetingsplekken, zoals het Casa do Alentejo. Ook dat draagt voor een groot deel bij aan de liefdevolle en bekoorlijke sfeer van de stad waarin traditie en moderniteit samengaan.

De mooie stad aan de westelijk rand van Europa

Lange tijd werd Lissabon met zijn witte huizen, rode daken en milde licht beschouwd als een wat ingedut mooi stadje aan de westelijke rand van Europa. Maar zeker sinds de wereldtentoonstelling, de Expo 98, heeft Lissabon ook het imago van een moderne stad. Op het voormalige terrein van de wereldtentoonstelling in het oosten van de stad werd een nieuwe wijk gebouwd, het Parque das Nações, met een eigen cultureel en nachtleven, waar altijd wat te beleven valt. Voor leven in de brouwerij zorgen ook de circa 110.000 studenten, die voor het grootste deel aan de twee openbare universiteiten van de hoofdstad studeren en het nachtleven in bijvoorbeeld Bairro Alto op gang brengen. Hun toekomstperspectieven in eigen land zijn echter niet rooskleurig, en vanwege de aanhoudende crisis verlaten steeds meer hoogopgeleide jonge mensen hun vaderland.

Een portie melancholie

De Portugezen wordt een hang naar melancholie en verlangen toegeschreven, de veelvuldig beschreven saudade. Deze komt het duidelijkst tot uiting in de

fado, klaagliederen van verlies en vergeefse liefde. Zoals bij zoveel clichés zit ook hier een kern van waarheid in. In de talrijke cafés van Lissabon gaat het er wezenlijk rustiger aan toe dan bij de Spaanse burens. Over het algemeen zijn de mensen kalm en vriendelijk (behalve in het verkeer), geïnteresseerd in een gesprek met toeristen en niet geneigd tot extremen. De Portugezen zeggen over zichzelf dat zij een land zijn van *brandos costumes*, vrij vertaald: van verzorgde omgangsvormen. Dat verklaart wellicht de doorgaans vriendelijke sfeer bij grote stadsfeesten en andere massale gebeurtenissen, en het geduld van de Portugezen, dat ook bij lang wachten bewaard blijft. Kijk niet vreemd op als je weg wordt geblokkeerd: pal voor de ingang van restaurants en winkels staan overal groepjes mensen vrolijk met elkaar te praten. Dat is niet vervelend bedoeld; met een vriendelijk *com licença* ('Neem me niet kwalijk') gaat iedereen meteen voor je opzij.

Niet alleen een station, maar ook een schitterend Jugendstilgebouw: het Estação do Rossio.

Het andere Lissabon

Ook de zwarte bevolking van Lissabon is door de crisis getroffen. Vooral na de Anjerrevolutie in 1974 kwamen veel mensen uit de voormalige Portugese koloniën in Afrika – Kaapverdië, Angola en Mozambique – naar Portugal. Grote bouwplaatsen, waar veel van hen werk vonden, zijn er momenteel niet, en van daadwerkelijke integratie is nog steeds geen sprake. Maar de tijden veranderen. Op de universiteiten van Portugal zijn steeds meer buitenlandse studenten te vinden, en ook in de nieuwe regering van de socialist António Costa is voor het eerst een gekleurde minister vertegenwoordigd, de uit Angola stammende

Francisca van Dunem, die overigens ook, getuige de naam, over Nederlandse roots beschikt.

Blijvend

De traditie van de azulejo's gaat terug tot de Arabieren. Desondanks zijn deze fraaie tegeltjes, die als decoratie in interieurs en op muren worden gebruikt, overal in Lissabon te zien; ze bepalen zelfs voor een deel het gezicht van de stad. In het Arabisch heten ze *al-zulayi*, wat 'kleine steentjes' betekent. De sociale en historische voorstellingen op de gedetailleerde tegeltableaus, die *silhares* worden genoemd, zijn waardevolle getuigen van de geschiedenis. Af en toe worden ze gestolen, maar ze duiken altijd weer op de vlooiemarkten op. Helemaal verdwijnen zullen de azulejo's zeker niet.

Lissabon in cijfers

7

heuvels zijn het, waarop de stad oorspronkelijk werd gebouwd. Romulus en Remus groeten u!

14,9

°C was de gemiddelde temperatuur in 2015 in Lissabon. 11,4 °C in januari, 24,2 °C in augustus.

17,185

km lang is de Vasco da Gama-brug over de Taag. De nummer 1 van Europa en nummer 24 op de ranglijst van langste bruggen ter wereld.

18

km lang is de oever van de rivier de Taag in het stadsgebied van Lissabon.

18,5

% van de Lissabonners was in 2014 werkeloos, landelijk gezien het hoogste percentage.

22

kg bacalhau (stokvis) wordt volgens Wikipedia jaarlijks in Portugal per persoon gegeten – rauw, gemarineerd, gegrild, gekookt en in soepen, salades en zelfs desserts.

52

% stemde op 24 januari 2016 op Marcelo Rebelo de Sousa die zo de nieuwe president van Portugal werd.

100,05

km² bedraagt het oppervlak van de stad; dat is circa 10 x 10 km, ongeveer de helft van Amsterdam.

505

euro bedroeg het minimumloon in 2015 – binnenkort iets meer?

10.000

slachtoffers eiste de aardbeving van 1755, inclusief een hevige brand, een tsunami en twee nabebvingen, alleen al in Lissabon.

20.000

Pastéis de Belém worden dagelijks in het gelijknamige café gebakken. Het is de moeite waard om voor dit heerlijke taartje in de rij te staan!

65.647

toeschouwers passen in het Estádio da Luz, het stadion van de supporters van Benfica Lissabon – ruim 10.000 meer dan in de Amsterdam ArenA.

2.800.000

mensen wonen in Groot-Lissabon – ruim een kwart van de 10,6 miljoen Portugezen.

7.500.000

liter water bevatten de bassins van het Oceanarium – na het Osaka Ring of Fire Aquarium in Japan het grootste aquarium ter wereld.

11.400.000

toeristen overnachtten in 2014 in de stad. Krijg je het daar Spaans benauwd van? Klopt: de meeste bezoekers zijn Spanjaarden.

-1
uur bedraagt het
tijdsverschil met
Nederland.

Wat is waar?

Lissabon is nog steeds een vrij rustige hoofdstad. De stad leeft van het bijzondere licht en het uitzicht op de Taag met zijn schepen en meeuwen. Het dagelijkse leven speelt zich af op straat, in de ontelbare cafés en bij de *miradouros*, de uitzichtpunten, die min of meer als woonkamer van de Lissabonners fungeren. Het zijn beide prima plekken om een bezoek aan Lissabon mee te beginnen.

Meteen in het stadsgewoel

Als je met het vliegtuig bent geland op de **Aeroporto da Portela** (M kaart 5), de luchthaven in het noorden van Lissabon, kan je bezoek aan de stad meteen beginnen. Lissabons luchthaven ligt namelijk niet ver van het centrum – plannen voor een nieuwe internationale luchthaven zijn vanwege de crisis voorlopig in de ijskast gezet. Met de Aerobus of een taxi ben je in 20 tot 30 minuten direct in het hart van de stad.

Het mooiste zicht op Lissabon krijg je als je de stad vanuit het zuiden over de **Ponte 25 de Abril** nadert. Vanwege de beruchte files heb je op de brug meestal ruim de tijd om te genieten van het uitzicht op de aan de monding van de Taag gelegen stad. Het zicht reikt van Belém in het westen tot de oude stadswijk Alfama en bij helder weer zelfs tot het moderne Parque das Nações en de Vasco da Gamabrug.

Het kasteel en de oude wijken

Castelo de São Jorge (M kaart 3, F/G 4) is een goed uitgangspunt om de stad te verkennen. Hier ligt het oudste deel van Lissabon en van hieruit begon de ontwikkeling van de stad. Tegen de burchtheuvel aan liggen de oude stadswijken **Alfama** (M K/L 6) en **Mouraria** (M J 6), waarvan de namen de Moorse herkomst verraden. Bij een wandeling door Alfama, het hart van het historische Lissabon, ontdek je overal de traditie van de saudade, het verlangen, en de daarbij behorende liederen, de **fado**. Dit is dan ook de ideale locatie voor de stadsfeesten in juni – zeker bij maneschijn een magisch decor. De lang verwaarloosde Mouraria is inmiddels gerenoveerd. Je vindt er veel cafés en restaurants, ook al hoort het Largo Martim Moniz er nog steeds niet echt bij.

Van Baixa naar Bairro Alto

Overdag is het druk in **Baixa** (M J 6/7), de benedenstad. Dan zijn de grote pleinen, de **Praça do Comércio** en de **Rossio**, vol leven, de winkels in de Rua Augusta zijn geopend en het drukke verkeer maakt volop lawaai. Er wonen hier nog maar weinig mensen, en na sluitingstijd van de winkels stromen vooral toeristen uit de vele hotels naar deze wijk.

Vanuit de benedenstad kom je door Chiado in de bovenstad of Bairro Alto. De beroemde **Elevador de Santa Justa** markeert de grens. Daarachter is het centrum van **Chiado** (M H 6/7), vroeger een woon- en uitgaanswijk, nu na een bijna voltooide renovatie een geliefde winkelbuurt. Als de avond valt, verschuift het leven naar boven, naar **Bairro Alto** (M G/H 6/7). Hier stonden ooit adellijke paleizen: tot het begin van de 19e eeuw was dit een buurt van aanzien. Daarna kwamen de kranten en drukkerijen, gevolgd door een bruisend nachtleven met veel bars, *tascas* en goedkope restaurants. Tegenwoordig is het vooral een uitgaansbuurt voor jongeren.

In het heuvelige Lissabon kan het te voet klimmen en dalen behoorlijk vermoeiend zijn. Om het een stuk gemakkelijker te maken rijden er op de steilste hellingen kabeltrams. De **Elevador da Glória** brengt je van de Praça dos Restauradores omhoog naar de bovenstad, Bairro Alto. Met de **Elevador da Bica** kun je naar de Miradouro Santa Catarina, en de **Elevador do Lavra** gaat oostelijk van de Avenida da Liberdade omhoog naar de Santanaheuvel. De lift **Elevador de Santa Justa** verbindt de benedenstad, Baixa, met de Largo do Carmo in de wijk Chiado.

Oude pracht in Belém

Op zo'n 5 km ten westen van het centrum bevindt zich de aan de **Taag** gelegen wijk **Belém** (📖 kaart 2). Historisch is het een route terug naar de tijd van de zeevaarders en de ontdekkingsreizigers. Het prachtige **Jerónimoklooster** en de **toren van Belém** zijn de rijkste getuigenissen van deze reizen en van de onmetelijke rijkdom die de koloniën dit kleine land hebben gebracht. Ook het **Monument van de Ontdekkingen** aan de Taag herinnert hieraan. Belém biedt echter meer dan alleen geschiedenis. Het **Café Fábrica dos Pastéis de Belém** lokt zoetekauwen en het moderne **Centro Cultural de Belém** cultuurliefhebbers.

Nieuwe pracht: Parque das Nações

Met de metro kom je in het oosten van de stad, waar op het voormalige terrein van de wereldtentoonstelling (📖 kaart 7) een nieuwe stadswijk is gebouwd. Hier bevinden zich onder meer het **Oceanarium**, een **casino** en de **MEO Aren**. Verder zijn er een groot winkelcentrum met bioscopen en genoeg restaurants en cafés om de avond prettig door te kunnen brengen.

Kodakmoment

Op elke straathoek een café

Een grote of een kleine bica, met een scheutje melk of een koffie verkeerd in een glas? Of toch liever in een kopje? Het individualisme van de Portugezen komt tot uiting in het café. Daar speelt een belangrijk deel van het sociale leven zich af. Om de paar meter stuit je op een café. En de meeste zijn ook nog betaalbaar.

Ontspannen in het hier en nu

Het klinkt als een tegenstelling, maar in de bedrijvige benedenstad Baixa hangt een relaxte sfeer. Zoals hier op de Rossio hebben mensen altijd wel tijd voor een praatje. Ook voor lunchpauzes wordt ruim de tijd genomen. En hier komt iedereen bij elkaar: politici, kantoorpersoneel, winkelleigenaars en bankiers. Na werktijd en in het weekend is het hier echter stil, dan verplaatst het leven zich van de beneden- naar de bovenstad.

Huiskamer van de Lissabonners

Over het licht in Lissabon is al veel geschreven. Je moet het gewoon een keer ervaren, 's ochtends of 's avonds. En dan rustig door de straten van Bairro Alto slenteren, iets drinken en naar de mensen kijken, ergens met vrienden afspreken. Voor Lissabonners is deze wijk in feite hun echte huiskamer.

Het kompas van Lissabon

1

Midden in de drukte – **de stegen van Chiado**

Het bruist in Chiado, een van de levendigste wijken van de stad. In Café A Brasileira do Chiado, het beroemdste café van het land, ontmoetten kunstenaars en intellectuelen elkaar. Tegenwoordig laten toeristen zich voor het café met Fernando Pessoa – van brons – fotograferen of ze drinken er een bica, een Portugese espresso. Het is het ideale startpunt voor een wandeling door Chiado, Pessoa's kleine dorp.

Al meer dan honderd jaar wordt op Rua Garrett 120 koffie uit Brazilië verkocht. Om deze koffie aan de man te brengen werd in 1905 het tegenwoordig beroemdste café van het land, **A Brasileira do Chiado** ①, geopend. In de daaropvolgende jaren werd het een ontmoetingsplek voor kunstenaars en intellectuelen, onder wie Almada Negreiros en Fernando Pessoa. Tijdens het bewind van Salazar kon men hier redelijk open discussiëren – met de spionnen van het regime aan de buurtafel.

Al ruim honderd jaar ontmoeten kunstenaars en intellectuelen elkaar in Café Brasileira voor de 'tertúlia', de kunstenaarssalon. Het schitterende interieur levert meer dan voldoende inspiratie.

Ook nu het café, dat overigens naar Lissabonse maatstaven vrij prijzig is, toeristen uit de hele wereld trekt, heeft het niet aan charme en betekenis ingeboet. Dat merk je op de mooie esplanade voor het café, waar je echt even moet gaan zitten met een *bica* en een *pastel de nata*, het in het hele land bekende bladerdeeg-crèmetaartje. Maar ook een blik op het interieur is de moeite waard. Daar is nog altijd te zien dat Brasileira een kunstenaarscafé was, de geschikte plek voor een *tertúlias*, een soort kunstenaarssalon.

De wijk Chiado werd wereldberoemd toen in de ochtend van 25 augustus 1988 in het warenhuis Grandella brand uitbrak. Achttien gebouwen in de historische wijk werden getroffen, door de vlammen verwoest of zwaar beschadigd. Portugals toparchitect Álvaro Siza kreeg de opdracht voor de wederopbouw en hij koos ervoor de herinnering te laten herleven. Geheel voltooid zijn de werkzaamheden nog steeds niet, maar de wederopbouw betekende al wel een **opleving voor deze wijk** tussen beneden- en bovenstad. Het is nu een levendige winkel- en

woonbuurt, een modelvoorbeeld van vernuftige architectuur en de geslaagde balans tussen traditie en moderniteit.

Pessoa op de hielen

Vanaf de esplanade met de in brons gegoten dichter is het leuk om een korte wandeling te maken door de Rua Serpa Pinto tot de Largo de São Carlos. Hier staat het in 1793 geopende **Teatro São Carlos** , met een neoclassicistische façade die gemodelleerd is naar het gelijknamige theater in Napels. Het theater had een grote betekenis voor de vader van Fernando Pessoa. Naast zijn werk bij het ministerie van Justitie schreef hij ook operarecensies. Hij kon de repetities vanuit zijn werkkamer horen, want ertegenover in het **huis op nummer 4** kwam op 13 juni 1888 op de vierde verdieping Fernando Pessoa ter wereld. Een kleine gedenkplaat bij de ingang herinnert aan de geboortedag van deze niet alleen voor de Portugese literatuur zo belangrijke man, voor wie Chiado zijn kleine dorp was. Fernando Pessoa woonde hier tot zijn vijfde jaar, waarschijnlijk de gelukkigste tijd van zijn kinderjaren. Na de vroege dood van zijn vader en nadat zijn moeder was hertrouwd, vertrok het gezin naar Zuid-Afrika.

Als je nog meer cultuur wilt opsnuiven, dan kun je het iets verderop in de Rua Serpa Pinto gelegen bezienswaardige **Museu do Chiado** bezoeken. Hier wordt sinds 1994, toen Lissabon de culturele hoofdstad van Europa was, voornamelijk Portugese kunst uit de 19e eeuw getoond.

Shoppen, snuffelen en smullen

De **Rua Garrett** en de **Rua do Carmo** zijn de belangrijkste winkelstraten van Chiado. Inmiddels domineren ook in Portugal enkele reusachtige winkelcentra het straatbeeld, maar in Chiado zijn naast grote internationale merken als Hugo Boss, H&M en Benetton nog steeds enkele Portugese winkels te vinden. Zo is **boekhandel Bertrand** (Rua Garrett 17) een bezoek waard vanwege het interieur, en direct ertegenover verkoopt een kleine winkel koffie, thee en chocolade uit de hele wereld.

Aan het einde van de Rua Garrett, waar het vooral bij jongeren geliefde modehuis Zara is gevestigd, kun je via een doorgang op een mooie **binnenhof** komen. Hier bevinden zich enkele cafés en een restaurant en je kunt er zien hoe in architectonisch opzicht nieuw leven in Chiado werd geblazen. Woningen, cafés en kantoren werden zo gepland dat er een levendige wijk is ontstaan.

Als je de Rua Garrett tot het einde uit loopt, kom je bij de **Armazens do Chiado**. Hier bevindt zich, naast veel andere winkels, een filiaal van **FNAC** , het goedkoopste adres voor elektronica, muziek, dvd's en boeken. Ertegenover, in de Rua do Carmo 9 en 's zomers makkelijk te herkennen aan de lange rijen die ervoor staan, bevindt zich de winkel van de familie **Santini** , die naar eigen

zeggen al ruim zestig jaar het beste ijs van Portugal verkoopt.

Op grote voet leefden de chique dames en heren die vroeger over de hoofdstraat van Chiado flaneerden en in de hier gelegen luxe boetieks gingen shoppen. Ook tegenwoordig is er nog een aantal traditionele winkels, waarvoor je diep in de buidel moet tasten. De Rua Garrett kreeg zijn naam in 1880 ter ere van de dichter en politicus Almeida Garrett, die het nabijgelegen nationale theater oprichtte.

Uitneembare kaart 3, D/E 4/5 | Tram M1, M4, M5, M6

INFO EN OPENINGSTIJDEN

Museu do Chiado 2: Rua Serpa Pinto 4, tel. 213 43 21 48, www.museuartecontemporanea.pt, di.-zo. 10-18 uur, feestdagen gesloten, € 4,50.

Elevador de Santa Justa 3: 's zomers 7-23, 's winters tot 22 uur.

Museu Arqueológico do Carmo 4: Largo do Carmo, www.museuarqueologicodocarmo.pt, mei-sept. ma.-za. 10-18, okt.-apr. ma.-za. 10-17 uur.

Igreja de São Roque 6: Largo Coelho Trindade, metro of Elevador da Glória, ma. 14-19, di.-zo. 10-18 uur.

ETEN EN DRINKEN

Café A Brasileira do Chiado 1: Rua Garrett 120, dag. 8-2 uur.

Santini 2: Rua do Carmo 9, dag. 11-24 uur.

Cervejaria da Trindade 3: Rua Nova da Trindade 20 C, tel. 213 42 35 06, www.cervejariatrindade.pt, dag. 10-1 uur, feestdagen gesloten.

WINKELN

Boekhandel Bertrand 1: Rua Garrett 73, ma.-vr. 9-19, za. 9-13 uur.

FNAC 2: Rua Nova do Almada 104, dag. 10-22 uur.

Een kerk zonder dak en een cervejaria

Vanaf de Rua do Carmo kun je terugwandelen door de Rua Garrett of met de **Elevador de Santa Justa** 3 naar de **Carmokerk** gaan. Het ritje met de lift is ook bijzonder vanwege het mooie uitzicht over Baixa en het Castelo de São Jorge. Het dak van de Carmokerk is door de grote aardbeving van 1755 verwoest en nooit meer herbouwd. Nu huisvest het het **Museu Arqueológico do Carmo** 4. Let bij een bezoek aan de kerk vooral op het fraaie licht en de weldadige rust. Te midden van het stadsrumoer kun je op deze plek zelfs het gefladder van duiven horen.

De voor de kerk gelegen **Largo do Carmo** was tijdens de Anjerrevolutie op 25 april 1974 een belangrijke plek voor bijeenkomsten. Nu kun je hier in de zomer op een van de esplanades in de schaduw wat drinken en bijkomen van het winkelen.

Als je vanaf de Largo do Carmo omhoog wandelt, kom je bij het in 1867 geopende **Teatro da Trindade** 5. Hier staat vooral licht repertoire op het programma, maar er worden ook concerten gegeven. De Rua Nova da Trindade brengt je vervolgens bij de **Cervejaria da Trindade** 3, een van de bekendste culinaire plekken van Lissabon. In 1836 is dit gebouw op de resten van een klooster uit de 13e eeuw als brouwerij neergezet en korte tijd later werd er een bar geopend. In 1986, bij de viering van het honderdvijftigjarig jubileum, werd het gebouw als stedelijk cultureel erfgoed erkend. Tussen de mooie azulejo's

wordt hier vooral bier gedronken, dat inmiddels niet meer zelf gebrouwen wordt, en *bife à Trindade* gegeten. In de zomer kun je op de binnenplaats eten. Ondanks de grootte van het gebouw kan er 's avonds een rij voor de deur staan. De Portugezen zijn daarbij zeer geduldig – waar een rij staat, is het eten blijkbaar goed.

De Rua Nova da Trindade eindigt bij de Largo de Trindade Coelho met het bronzen standbeeld van een lotenverkoper, een bekende verschijning in de straten van Lissabon. Hier staat ook de **Igreja de São Roque** 6, een van de interessantste kerken van de stad. Het vanbuiten nogal eenvoudige bouwwerk verrast binnen met de kapel São João Baptista, een ongeëvenaard Italiaans kunstwerk uit de 18e eeuw. Koning Dom João bestelde deze kapel in 1742 in Rome op verzoek van de jezuiten, waarna hij door de beste kunstenaars van die tijd met de beste bouwmaterialen werd gemaakt. Nadat Paus Benedictus XIV de kapel in 1744 in Rome gezegend had en daarvoor van de Portugese koning het aanzienlijke bedrag van honderdduizend cruzados had ontvangen, werd hij uit elkaar gehaald en verscheept. In 1747 kwam de kapel, samen met de kunstenaars die hem hadden gemaakt, aan in Portugal. In 1749 was de kapel weer opgebouwd.

Parijs of Lissabon? Inderdaad doet de staalconstructie van de Elevador de Santa Justa denken aan de Eiffeltoren. Het was echter niet Gustave Eiffel, maar Raúl Mesnier du Ponsard die de lift in 1902 heeft gebouwd. Hij verbindt de benedenstad met de Largo do Carmo. Alleen al het ritje in de met hout beklede lift is een ervaring. Een wenteltrap brengt je vervolgens helemaal boven. Daar wacht Bella Lisa, een Italiaans bar-restaurant, waar je van een fantastisch uitzicht kunt genieten – als je tenminste geen last hebt van hoogtevrees.